

Ekonomiutskottet

Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Statsrådets redogörelse för den inre säkerheten (SRR 4/2021 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för eventuellt utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Tiina Ferm, inrikesministeriet
- direktör för internationella frågor, räddningsavdelning Veera Parko, inrikesministeriet
- regeringsråd Kari Klemm, arbets- och näringsministeriet
- byråchef Jussi Terho, Finlands Bank
- direktör Jaakko Pekki, Försörjningsberedskapscentralen
- ledande expert Markku Rajamäki, Finlands näringsliv rf
- direktör Niko Saxholm, Finanssiala ry
- utbildningschef (cybersäkerhet) Tero Oittinen, Försvarsutbildningsföreningen
- utbildningsdirektör Timo Mustaniemi, Försvarsutbildningsföreningen.

Inget yttrande av

- Näringslivets forskningsinstitut ETLA.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänna synpunkter. I sin i ordningen andra redogörelse om den inre säkerheten strävar statsrådet efter att beskriva läget för den övergripande säkerheten i vårt land och utgångspunkterna för det fortsatta arbetet. Ekonomiutskottet koncentrerar sig i detta utlåtande i enlighet med sitt ansvarsområde särskilt på driftsäkerheten och försörjningsberedskapen i fråga om sådan infrastruktur som är kritisk med tanke på ekonomin.

Det mål för tidig identifiering av hot och förebyggande av problem som lyfts fram i redogörelsen är motiverat. Förebyggande är ofta lättare och billigare än behandling av inträffade skador inklusive alla direkta och indirekta kostnader.

Utlåtande EkuU 24/2021 rd

Flera sakkunniga som hörts av ekonomiutskottet har dock fäst uppmärksamhet vid att redogörelsens utvecklingsandel är tämligen myndighetscentrerad. Med beaktande särskilt av att försörjningsberedskapsverksamheten baserar sig på privata företags deltagande i poolarrangemang, skulle den privata sektorns roll ha kunnat ges en mer framträdande position i redogörelsen än vad som nu är fallet.

Försörjningsberedskap. Med försörjningsberedskap avses enligt lagen om tryggnad av försörjningsberedskapen (1390/1992) att befolkningens uppehälle, produktion som är nödvändig och kritisk för landets näringsliv och för försvaret samt tjänster och infrastruktur säkras i allvarliga störningssituationer och undantagsförhållanden. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att utvecklandet av försörjningsberedskapen ses som ett centralt element i säkerställandet av den nationella övergripande säkerheten. Redogörelsen granskar dock detta tema knapphändigt och utan sammanhang. I redogörelsen hade det varit till fördel att betona behovet av att förtydliga ansvarsfördelningen mellan olika aktörer och kanske föreslå åtgärder för att uppnå detta klagande. Det kan bedömas att denna oklarhet förutom andra olägenheter kan orsaka också ineffektiv resursanvändning.

Som ett mål lyfter redogörelsen upp att samarbetet ”ska intensifieras i fråga om beredskap inför och svar på hot mot den nationella säkerheten, både inom statsrådet och mellan myndigheterna. De gemensamma beredskapsplanerna ska förbättras, säkerhetsmyndigheternas befogenheter utvecklas och beredskapslagstiftningen ses över, konsekvent och riskbaserat.” En betydande brist i nuläget är framför allt att utvecklingen och finansieringen har sektoriserats, vilket har lett till deoptimering och att kapaciteter byggs upp lösryckta från varandra.

Kritisk ekonomisk infrastruktur. I och med digitaliseringen av samhället har många tjänster med bakgrundsinfrastruktur på bred front överförs till datanäten. De kritiska funktionerna utsätts därmed för nya typer av hot, som i allt högre grad också kan vara digitala. Cyberhoten är inte bundna till plats, tid eller statsgränser, och missbruk eller skadegörelse uppfyller inte alltid rekvisitet för brott som identifierats i de gällande bestämmelserna. Också digitala former för egendom eller rättshandlingar kan delvis vara svåra att anpassa till referensramen för den gällande lagstiftningen. Företagen inom den finansiella sektorn är kopplade till varandra bland annat genom ömsesidig kreditgivning, värdepappers- och råvarumarknader, tredje parter tjänsteleverantörer samt infrastruktur som används av det finansiella systemet, såsom betalningssystem. Angrepp mot informationssystem kan, om de lyckas, leda till allvarliga störningar eller misstro med beaktande av exempelvis den minskade användningen av fysiska pengar. När störningarna sprids i stor utsträckning får de också konsekvenser på systemnivå.

En minskning av cyberriskerna förutsätter långsiktig planering och kräver samarbete mellan aktörerna och myndigheterna. Här är det viktigt att informationsutbytet mellan aktörerna fungerar smidigt. Ekonomiutskottet påpekar att den kritiska infrastruktur som finansbranschen använder huvudsakligen fungerar utanför Finlands gränser, och därför är det viktigt att den nationella regleringen om informationsutbyte är tidsenlig och förenlig med regleringen om informationsutbyte på EU-nivå.

Ägarskap. Vid ekonomiutskottets sakkunnighörande har man också lyft fram frågan om vilken betydelse ägarskapet har med tanke på den inre säkerheten. Utskottet hänvisar till sitt tidigare be-

Utlåtande EkuU 24/2021 rd

tänkande om lagstiftningen om utlänningars företagsköp (EkUB 18/2020 rd — RP 103/2020 rd) och upprepar sin uppfattning att det är viktigt att en liten men välfungerande stat som Finland uppfattar de centrala dragen i den internationella handeln och finansieringen och hur de uppträder i olika situationer. Man måste kunna ansluta sig till gränsöverskridande nätverk för att kunna dra nytta av värdekedjornas positiva effekter på samhällsekonomin.

Ekonomiutskottet påminner om att även om nätverksbildningen möjliggör kontakter har man identifierat en asymmetri i beroendeförhållandena mellan aktörerna som en negativ sida. Vid bedömningen av det problematiska i asymmetrin är det viktigt att beakta helheten av de förbindelser som utgör nätverket: till exempel många EU-länder är beroende av den energi som importeras från Ryssland, medan Ryssland samtidigt är beroende av europeiska aktörer exempelvis i fråga om datakommunikationsförbindelser. Konkurrens mellan stater konkretiseras i allt högre grad i ekonomiska och tekniska beroendeförhållanden och utnyttjande av de sårbarheter som dessa orsakar. De faktorer som äventyrar den nationella säkerheten antar nya former och undergår förändringar. Det ställer identifieringen av hot inför nya utmaningar.

Den övergripande säkerheten. Den övergripande säkerheten är en samarbetsmodell för nationell beredskap där samhällets vitala funktioner tryggas i samarbete mellan myndigheter, näringsliv, organisationer och medborgare. När omvärlden och hotbilderna förändras måste utgångspunkten vara ett omfattande utnyttjande av hela samhällets resurser. I beredskapen ska näringslivets roll och frivilligorganisationernas betydelse beaktas. Ekonomiutskottet fäster uppmärksamhet vid vikten av att öka samarbetet mellan olika aktörer när reformerna inom statens regionförvaltning och kommunnivån fortsätter.

Coronapandemin har lyft fram svagheter och styrkor i vår nationella beredskap. Ekonomiutskottet anser det vara viktigt att de erfarenheter som gjorts under coronapandemin när den akuta krisen har avskaffats undersöks och att iakttagelserna utnyttjas vid den fortsatta beredningen av bestämmelserna och tillvägagångssätten i fråga om förberedelse och beredskap.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att förvaltningsutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 24/2021 rd

Helsingfors 8.9.2021

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Hanna Kosonen cent
medlem Atte Harjanne gröna
medlem Mari Holopainen gröna
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Eeva Kalli cent
medlem Pia Kauma saml
medlem Riitta Mäkinen sd
medlem Matias Mäkyne sd
medlem Sakari Puisto saf
medlem Minna Reijonen saf
medlem Janne Sankelo saml
medlem Hussein al-Tae sd
medlem Veikko Vallin saf
medlem Tuula Väätäinen sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Kai Mykkänen saml

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.